

Sygn. akt II Ca 98/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2010 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy
w składzie:

Przewodniczący: SSO Mirosław Trzaska (spr.)

Sędziowie: SSO Renata Tabor

SSO Bogdan Łaszkiewicz

Protokolant: Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2010 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa Białostockiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Białymstoku

przeciwko

i

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 25 listopada 2009 r. sygn. akt XI Cupr 546/07

I. zmienia zaskarżony wyrok w jego punktach I, II i III w ten sposób, że:

a) zasądzoną w jego punkcie I kwotę od pozwanych na rzecz powódki obniża do kwoty 1341,03 (jeden tysiąc trzysta czterdzieści jeden 03/100) złotych z ustawowymi odsetkami w wysokości 11,5% od dnia 24 czerwca 2008 roku do dnia 14 grudnia 2008 roku i 13% od dnia 15 grudnia 2008 roku do dnia zapłaty,

b) oddala powództwo w pozostałej części,

- c) zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 669 złotych tytułem zwrotu części kosztów procesu;
- II. oddala apelację w pozostałym zakresie;
- III. nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 34 złote tytułem brakującej części opłaty od apelacji;
- IV. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2009 roku Sąd Rejonowy zasądził solidarnie od pozwanych „... i ... na rzecz powódki Białostockiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Białymstoku kwotę 3.999,20 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 24 czerwca 2008 roku i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia wskazał, że „... i ... przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu numer ... przy ulicy ... w Białymstoku. W lokalu tym zamieszkiwał w latach 2002 – 2005 także ich syn

W roku 1999 pozwani zdemonstowali w swym mieszkaniu wyparkowe podzielniki kosztów ogrzewania, zamontowane w całym lokalu w 1997 roku. Dostarczane pozwany ciepło do ogrzewania mieszkania rozliczane było więc ryczałtową stawką ustalona przez radę nadzorczą powodowej Spółdzielni tj.:

- 3,87 złotych/m² od 1 września 2002 roku do 30 września 2002 roku;
- 5,50 złotych/m² od 1 października 2002 roku do 31 grudnia 2004 roku;
- 6,00 złotych/m² od 1 stycznia 2005 roku.

Najwyższy koszt za dostarczone ciepło do ogrzewania mieszkania w lokalu przy ulicy ... (wyposażonego w podzielniki kosztów) wynosił:

- 5,60 złotych/m² od 1 lipca 2002 roku do 30 czerwca 2003 roku,
- 3,42 złotych/m² od 1 lipca 2003 roku do 30 czerwca 2004 roku,
- 4,15 złotych/m² od 1 lipca 2004 roku do 30 czerwca 2005 roku

(według opinii biegłego z zakresu księgowości karta 573).

W ocenie Sądu I instancji stawki ryczałtowe przyjęte przez powódkę w porównaniu do wyżej wymienionych kosztów w mieszkaniach opomiarowanych nie są zawyżone ani dowolnie skalkulowane (zwłaszcza, że osoby płacące stawkę ryczałtową nie mają motywacji ekonomicznej do oszczędzania pobieranego ciepła).

Biegła z zakresu księgowości ustaliła, że kwoty pobrane przez powódkę za dostarczone ciepło (łącznie do mieszkań opomiarowanych oraz bez powierników) zapewniły wyłącznie pokrycie ponoszonych przez powódkę kosztów i opłat związanych z zakupem ciepła od MPEC w Białymstoku. Nadpłaty pobranych zaliczek za dany okres (w przypadku mieszkań opomiarowanych) zaliczone zostały na należność za przyszły czynsz za zgodą zainteresowanego członka spółdzielni.

Wskazał Sąd I instancji na pogląd wyrażony w sprawie II Ca 506/07 Sądu Okręgowego w Białymstoku, iż stawki ryczałtowe powinny być oceniane w kontekście rozpiętości wartości płaconych przez pozostałych mieszkańców budynku wielorodzinnego tj. mających rozliczanie zużycie ciepła przy pomocy podzielników ciepła.

Wielkość zadłużenia pozwanych określiła opinia biegłego z zakresu księgowości (karta 564 – 565) w oparciu o stawki ryczałtowe opłat za dostarczone pozwany ciepło oraz wysokość zaliczek faktycznie przez pozwanych uiszczanych w poszczególnych trzech okresach.

Wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ciepłownictwa nie został uwzględniony, gdyż niemożliwe jest ustalenie ilości ciepła faktycznie zużytego przez pozwanych w latach 2002 – 2005 albowiem zdemonstowali oni w 1999 roku podzielniki ciepła w swoim mieszkaniu.

Ze względu na podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia Sąd I instancji zasądził od pozwanych te część roszczenia powódki, która nie uległa jeszcze przedawnieniu tj. 3.318,07 złotych należność główna i 682,13 złotych odsetek od tej należności. Odsetki ustawowe za opóźnienie w myśl art. 481 § 1 kpc, naliczone zostały od dnia 24 czerwca 2008 roku, gdyż w tym dniu doręczone zostało pozwany pismo powódki precyzujące powództwo.

Wyrok ten zaskarżyli apelacją pozwani w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach procesu.

Zarzucili mu:

1. naruszenie przepisów postępowania cywilnego:
 - art. 233 § 1 kpc, art. 217 § 1 kpc, art. 227 kpc, art. 228 § 2 kpc, art. 232 zd. 2 kpc, art. 244 kpc, art. 316 § 1 kpc, art. 328 § 2 kpc przez dowolną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie z przekroczeniem granic swobodnej oceny i nierozpoznanie istoty sprawy, a w szczególności wybiórczą i jednostronną ocenę zeznań świadków powódki w tym a ponadto świadków

niezasadne odmówienie wiarygodności twierdzeniom i zeznaniom pozwanych, dowolność oceny dowodów z dokumentów w postaci regulaminów, uchwał, protokołów, sprawozdań, pism urzędowych, wyjaśnień przepisów i zagadnień z zakresu ciepłownictwa, brak działania Sądu z urzędu na istotne okoliczności sprawy, bezzasadne oddalenie wniosków dowodowych pozwanych na merytoryczne okoliczności sprawy, błędne uzasadnienie orzeczenia pod względem faktycznym i prawnym;

- art. 278 § 1 kpc w zw. z art. 286 kpc przez dowolną ocenę pisemnej opinii biegłej z zakresu rachunkowości, brak przesłuchania biegłej na rozprawie, bezpodstawne wzięcie tych opinii za podstawę orzeczenia w sytuacji gdy nie odpowiadała ona na pytania Sądu oraz nie wypowiadała się na okoliczność, czy stawka ryczałtowa ustalona regulaminem powódki za okres sporny może dotyczyć rozliczenia lokalu pozwanych z tytułu c.o. przy uwzględnieniu ustawowej zasady indywidualizacji kosztów przypadających na konkretny lokal, zaniechanie dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego sądowego lub instytutu, zaniechanie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu ciepłownictwa celem ustalenia indywidualnych kosztów c.o. i ciepłej wody przypadających na lokal pozwanych za okres sporny;
- art. 189 kpc i art. 386 § 2 kpc przez niezastosowanie się Sądu Rejonowego co ocen prawnych i wskazań co do dalszego postępowania wskazanych w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji, przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania;
- art. 100 kpc przez bezzasadne obciążenie pozwanych kosztami procesu, które to naruszenia przepisów postępowania miały łącznie istotny wpływ na wynik przedmiotowej sprawy;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię:

- art. 6 kpc przez przerzucenie na pozwanych rozkładu ciężaru dowodu w zakresie obowiązku wykazania prawidłowości skalkulowania stawki ryczałtowej za energię ciepłą i podgrzanie ciepłej wody, w sytuacji gdy obowiązek ten obciąża powodową Białostocką Spółdzielnię Mieszkaniową;

- art. 4 ust. 1 ustawy z 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 4, poz. 27 z 2001 roku ze zmianami) przez błędne przyjęcie, że stawka ryczałtowa za centralne ogrzewanie może być przyjęta przez spółdzielnię mieszkaniową bez kalkulacji tej stawki w oparciu o ogólne regulaminy i uchwały rady nadzorczej, tj. w sposób uproszczony w oparciu jedynie o analizy faktycznie poniesionych kosztów w mieszkaniach opomiarowanych, w sytuacji gdy ustawa i statut wymaga ustalenia kosztów eksploatacji i utrzymania przypadających na konkretny lokal, w tym wysokości zastosowanych stawek ryczałtowych przypadających na dany lokal;
- art. 45a ust. 7, ust. 8, ust. 9 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne przez błędne uznanie, iż przepisy tej ustawy nie mają zastosowania w przedmiotowej sprawie, w sytuacji gdy wskazane przepisy dotyczą także stosowania przez powódkę układów pomiarowo – rozliczeniowych, ponoszenia kosztów przez odbiorców energii ciepłej na ogrzewanie mieszkań i dostawy ciepłej wody według rzeczywistych ilości zużycia i rzeczywistych kosztów przypadających na lokal mieszkalny;
- art. 10 ust. 4 pkt. 2 Prawa budowlanego, § 3 pkt. 2 rozporządzenia wykonawczego, art. 30 ustawy o wyrobach budowlanych przez niezasadne uznanie podzielników za urządzenia pomiarowe i nie wymagające legalizacji oraz mogą stanowić podstawę do rzeczywistego rozliczenia kosztów zużycia energii ciepłej zużywanej na ogrzewanie lokalu mieszkalnego i ciepłej wody;
- art. 354 kpc przez niezasadne uznanie, iż tylko pozwanych obliuguje współdziałanie ze spółdzielnią mieszkaniową, w sytuacji gdy powódka nie ogłosiła i nie podała do wiadomości członków spółdzielni rzeczywistej kalkulacji kosztów zastosowanej stawki ryczałtowej w opłatach za c.o. w mieszkaniach nieopomiarowanych, nie ogłosiła i nie doręczyła pozwany regulaminów w tym zakresie ani uchwały Rady Nadzorczej, co powoduje pozbawienie pozwanych prawa odwołania w postępowaniu

wewnątrzspółdzielczym i prawa do sądu, które to naruszenia razem wpłynęły na treść wyroku i bezzasadne uwzględnienie powództwa.

Wskazując na powyższe pozwani wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości lub o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

SĄD OKRĘGOWY USTALIŁ I ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji są w przeważającej części prawidłowe i Sąd Okręgowy przyjmuje je w tej części za własne. Negatywnie ocenić należy jedynie ustalenie, iż stawki ryczałtu na poziomie 5,50 złotych/m¹ i 6 złotych/m² (obowiązujące w okresie od 1 lipca 2003 roku do 31 lipca 2005 roku) zgodne SA z zasadą obciążania lokatora kosztami faktycznie zużytego ciepła dostarczanego przez spółdzielnię mieszkaniową. Na potrzeby respektowania ustawowej zasady indywidualizowania kosztów przypadających na konkretny lokal wskazał Sąd Okręgowy w motywach wyroku z dnia 12 października 2007 roku uchylającego poprzedni wyrok w sprawie niniejszej. Wskazał przy tym na dyspozycję art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych mówiący o ponoszeniu opłat przez członka spółdzielni według rzeczywistych kosztów przypadających na zajmowany przez niego lokal.

Poglądem tym jest związany Sąd Okręgowy przy ponownym orzekaniu w niniejszej sprawie, gdyż tak stanowi art. 386 § 6 kpc.

Bazując na ustaleniach opinii biegłego (karta 562 – 574) należy stwierdzić, że w pierwszym okresie objętym pozwem (tj. od dnia 1 września 2002 roku do dnia 30 czerwca 2003 roku) stawka ryczałtowa w wysokości 3,87 złotych/m² powierzchni mieszkania odpowiada wymogom art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. W tym okresie bowiem najwyższy koszt za dostarczone ciepło do ogrzania mieszkania w bloku przy ulicy _____ wyniósł 5,60 złotych/m². Stawka ryczałtowa na poziomie niższym od w/w rzeczywistych kosztów poniesionych przez innego lokatora w tym budynku, niewątpliwie mieści się w kosztach rzeczywistych przypadających na lokal pozwanych.

Odmienne zaś kształtowała się sytuacja w dwóch następnych okresach. W okresie od dnia 1 lipca 2003 roku do 30 czerwca 2004 roku koszt najwyższy rzeczywiście poniesiony przez lokatora bloku _____ przy ulicy _____ wyniósł 3,42 złotych/m², zaś stawka ryczałtowa za ten okres ustalona przez Radę Nadzorczą powodowej Spółdzielni wzrosła aż do 5,5 złotych/m². Znaczny spadek ilości zużywanego ciepła w tym okresie przez lokatorów w

wyżej wymienionym budynku (z 5,6 złotych do 3,42 złotych/m²), nie mógł w żadnym razie uzasadniać radykalnego wzrostu stawki ryczałtowej odnośnie rozliczania lokatorów budynku przy ulicy . Przyczyna takiego „rozminięcia” się stawki ryczałtowej z dyrektywą zawartą w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych było naliczenie stawki ryczałtowej przez Radę Nadzorczą na poziomie górnych kosztów opłat za dostarczone ciepło poniesionych na terenie całej powodowej Spółdzielni w okresie poprzedzającym ustalenie danej opłaty ryczałtowej (Załącznik 1 do pisma powódki karta 369 – 370). Uchwalenie takiej jednolitej stawki ryczałtowej na terenie całej powodowej Spółdzielni narusza zasadę z art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych albowiem w różnych lokalach i na różnych osiedlach ilości zużywanego ciepła w mieszkaniach kształtują się odmiennie. Wynika to z różnic w dociepleniu poszczególnych budynków, ich konstrukcji i stanu technicznego itd., a obrazują to średnie ze stawek maksymalnych w poszczególnych osiedlach przedstawione w wyżej wymienionym piśmie (karta 369).

Skoro ustawową zasadą jest indywidualizacja opłat ponoszonych przez członka spółdzielni, to w budynkach posiadających liczniki dostarczanego ciepła do budynku, należy ustalać stawki ryczałtowe w odniesieniu do poziomu kosztów za ciepło uiszczanych przez lokatorów tego konkretnego budynku (a nie spółdzielni mieszkaniowej jako całości). Mogą to być stawki zbliżone do najwyższych kosztów za dostarczone ciepło w danym budynku (słuszne jest bowiem założenie, iż lokator w mieszkaniu nieopomiarowanym nie ma ekonomicznego bodźca do oszczędnego korzystania z energii cieplnej).

W celu realizacji zasady z art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych Sąd Okręgowy przyjął stawki ryczałtowe w przypadku mieszkania pozwanych na poziomie maksymalnych kosztów w mieszkaniach opomiarowanych w bloku Numer przy ulicy tj.

- 3,42 złotych/m² za okres od 1 lipca 2003 roku do 30 czerwca 2004 roku i
- 4,15 złotych/m² za okres od 1 lipca 2004 roku do 31 lipca 2005 roku.

Natomiast wielkość stawki ryczałtowej uchwalonej przez Radę Nadzorczą przekraczającej wyżej wymieniony kwoty uznał za rażąco wygórowaną i nie mającą oparcia w dyspozycji art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Wyliczenie zaległości pozwanych w opłatach za dostarczone im ciepło za wyżej wymienione dwa okresy nastąpiło w następujący sposób.

Od uzasadnionego kosztu ryczałtowego 3,42 złotych/m² odjęto stawki za 1 m² mieszkania faktycznie opłacone już przez pozwanych w okresie od 1 lipca 2003 roku do 30 czerwca 2004 roku (tj. 3,79 złotych/m² uiszczane przez pozwanych w drugiej połowie 2003 roku i 3,20

złotych/m² uiszczone w pierwszej połowie 2004 roku). Podobnie od uzasadnionego kosztu ryczałtowego 4,15 złotych/m² w kolejnym okresie odjęto 3,20 złotych/m² uiszczone faktycznie przez pozwanych w drugiej połowie 2004 roku oraz 4,10 złotych/m² uiszczone przez pozwanych w pierwszej połowie 2005 roku. Wielkości opłat faktycznie uiszczonych przez pozwanych w poszczególnych okresach naliczone zostały w opinii biegłej (w tym zakresie opinia nie była kwestionowana karta 566).

Mnożąc różnicę w wyżej wymienionych stawkach przez ilość metrów kwadratowych powierzchni mieszkania pozwanych (46,6 m²) oraz przez ilość miesięcy w poszczególnych powyższych okresach uzyskano:

- za okres 1 lipca 2003 roku do końca 2003 roku pozwani nadpłacili 103 złote,
- za okres 1 stycznia 2004 roku do 30 czerwca 2004 roku pozwani niedopłacili 61,20 złote,
- za okres 1 lipca 2004 roku do 31 lipca 2005 roku pozwani niedopłacili 277,92 złote.

Obniżając niedopłatę o kwotę nadpłaconą otrzymano 236,12 złotych jako nieopłaconą część należności za dostarczone ciepło w okresie od 1 lipca 2003 roku do 31 lipca 2005 roku.

Zasądzeniu od pozwanych na rzecz powódki podlega też kwota niedopłaty za dostarczone im ciepło za okres w którym stawka ryczałtowa zgodna była z dyrektywą art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Za ten okres niedopłaty te wyniosły:

- 466,55 złotych za okres od września 2002 roku do końca 2002 roku,
- 638,36 złotych za okres od stycznia 2003 roku do 31 czerwca 2003 roku.

Wysokość tych niedopłat wyliczona została w opinii biegłej I. Tiuryn (karta 564).

Łącznie zatem uwzględnione zostaje roszczenie powódki w kwocie 1.341,03 złote (466,55 złotych + 638,36 złotych + 236,12 złotych).

Mając powyższe ustalenia za względzie Sąd Okręgowy zmienił punkt I zaskarżonego wyroku i zmniejszył zasądzoną na rzecz powódki zaległość w opłacie eksploatacyjnej za dostarczone ciepło od pozwanych do kwoty 1.341,03 złotych (art. 386 § 1 kpc).

Dalej idące zarzuty apelacji nie są zasadne.

Nie dopuścił się zwłaszcza Sąd I instancji naruszeń prawa procesowego zarzucanych przez pozwanych. Apelacja nie zawiera rzeczowych argumentów przemawiających za odmienną oceną zeznań świadków i lub podważających trafność ustaleń opinii biegłej. Należy w tym zakresie zgodzić się ze skarżącymi, iż Sąd I instancji wyciągnął częściowo niewłaściwe wnioski z wyżej wymienionej opinii biegłej tj. poprzez brak dostrzeżenia niezgodności stawek ryczałtowych na poziomie 5,50 złotych/m² i 6 złotych/m² w przypadku bloku numer przy ulicy

z zasadą rzeczywistych kosztów utrzymania lokalu określona w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

W powyższym zakresie trafne są też zarzuty apelacji o niezastosowaniu się Sądu I instancji do ocen prawnych zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego z dnia 12 października 2007 roku.

Nie są słuszne zarzuty pozwanych odnośnie zastosowania prawa materialnego. W motywach zaskarżonego wyroku wskazane zostało, iż obowiązek wykazania prawidłowości skalkulowania stawek ryczałtowych obciążał powódkę (nie nastąpiło zatem naruszenie art. 6 kc).

Przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku prawo energetyczne nie mają zastosowania w sprawie niniejszej albowiem regulują one stosunki między spółdzielnią mieszkaniową (jako jednym z odbiorców energii cieplnej), a producentami energii cieplnej. Nie normują zaś one stosunków między spółdzielnią mieszkaniową a jej członkami, gdyż ta materia uregulowana jest w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych oraz w statutach tej spółdzielni.

Nie nastąpiło naruszenie prawa pozwanych do sądu, gdyż mogli oni zakwestionować wysokość stawek ryczałtowych bezpośrednio w niniejszym procesie tj. bez wyczerpywania postępowania wewnątrzspółdzielczego w tym przedmiocie (uczynili to skutecznie w części uwzględnionej apelacji oraz w części roszczenia oddalonego już przez Sąd I instancji. Oddalenie apelacji w tej części uzasadnione jest dyspozycja art. 385 kpc.

Rozstrzygając o kosztach procesu za I instancję Sąd Okręgowy miał na względzie stosunek w jakim pozostaje wysokość zasądzonej na rzecz powódki kwoty do wysokości roszczenia oddalonego (art. 100 kpc).

O kosztach za II instancję orzeczono na zasadzie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 100 kpc biorąc pod uwagę wysokość uwzględnionej części apelacji do wartości przedmiotu zaskarżenia w tejże apelacji.

Z upoważnienia
KIEROWNIKA SEKRETARIATU
Na oryginalnych aktach podpisany
Za p. m. s.
STARSZY SEKRETARZ SĄDOWY
Barbara Birula

